

Handleiding voor het eindwerkstuk voor de BA Nederlandse taal en cultuur

Naam bacheloropleiding	Nederlandse taal en cultuur
Cursuscode	NE3V19006
Studiepunten (ECTS)	7,5
Categorie/Niveau	3 (Bachelor Gevorderd)
Cursustype	Eindwerkstuk
Blok, jaar	bij voorkeur blok 3 en/of 4 van jaar 3, maar ieder blok is mogelijk
Voertaal	Nederlands
Coördinatoren	<u>Taal en communicatie:</u> dr. Hanny den Ouden, h.denouden@uu.nl <u>Vroegmoderne literatuur:</u> dr. Nina Geerdink, n.geerdink@uu.nl <u>Middel nederlandse literatuur:</u> prof. dr. Veerle Fraeters, v.j.a.fraeters@uu.nl <u>Taalkunde:</u> prof. dr. Marjo van Koppen, j.m.vankoppen@uu.nl <u>Moderne letterkunde:</u> Evelyn Shamier, e.a.a.shamier@uu.nl

Inhoudsopgave

Inhoud en leerdoelen	2
Randvoorwaarden	2
Duur en intensiteit van de begeleiding	3
Toetsing	3
Fraude en plagiaat.....	4
Evaluatie.....	4
Bijlage 1 Beoordelingscriteria onderzoeksopzet	5
Bijlage 2 Beoordelingsformulier definitieve versie eindwerkstuk.....	6
Bijlage 3. Aanvullende richtlijnen op het gebied van schrijven en annoteren bij taalkunde	11
Bijlage 4. Aanvullende richtlijnen op het gebied van schrijven en annoteren bij letterkunde.....	15
Bijlage 5. Aanvullende richtlijnen op het gebied van schrijven en annoteren bij taal en communicatie	20

Inhoud en leerdoelen

Deze handleiding is bestemd voor studenten Nederlandse taal en cultuur die hun eindwerkstuk gaan schrijven. Het eindwerkstuk vormt een academische proeve van bekwaamheid op het terrein van de Nederlandse taal en cultuur. In dit afsluitende individuele werkstuk worden de eindtermen van de opleiding geïntegreerd: je laat ermee zien dat je het vakgebied beheerst en onder begeleiding van een docent in staat bent zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten en daarvan op een wetenschappelijke wijze verslag te doen in correct Nederlands.

Met het eindwerkstuk geef je er blijk van dat je voldoet aan de eindtermen van de opleiding. Dat betekent dat je, als afgestudeerde, vakkennis hebt over de drie deelgebieden van de Neerlandistiek, waarbij een van die gebieden – door de keuze van een verdiepingspakket – gedurende je opleiding meer aandacht heeft gekregen dan de andere. Het gaat om:

- vakkennis op het gebied van de Nederlandse literatuur van ca. 1150 tot heden en het vertrouwd zijn met methodes en benaderingswijzen van literaire tekstinterpretatie, met name op het gebied van de Nederlandstalige literatuur;
- vakkennis op het gebied van algemene en specifieke eigenschappen van de systematiek van de Nederlandse taal en het vertrouwd zijn met de methodes en benaderingswijzen die tot die vakkennis leiden;
- vakkennis op het gebied van algemene en specifieke aspecten van het gebruik van de Nederlandse taal als communicatiemiddel en het vertrouwd zijn met methodes en benaderingswijzen van de analyse van schriftelijk en mondeling taalgebruik.

Je laat met het eindwerkstuk zien dat je:

- vrijwel zelfstandig een kleinschalig onderzoek kunt verrichten;
- je kunt inwerken in niet eerder bestudeerde onderwerpen en in nieuwe ontwikkelingen van het eigen specialisme;
- je bewust bent van je capaciteiten en weet wanneer andere deskundigen ingeschakeld dienen te worden.

In het eindwerkstuk leg je verslag van het onderzoek dat je hebt uitgevoerd. De omvang van het eindwerkstuk bedraagt ongeveer 6.000 woorden (exclusief literatuurlijst, bijlagen, etc.). In overleg met je begeleider kun je daarvan afwijken als daar goede redenen voor zijn. Het eindwerkstuk heeft de vorm van een schriftelijk onderzoeksverslag in het Nederlands.

Randvoorwaarden

Je schrijft je eindwerkstuk over een onderzoeksthema dat in het verlengde ligt van jouw verdiepingspakket. Om te mogen beginnen aan het eindwerkstuk moet je deel hebben genomen aan de cursus Corpusonderzoek in de Neerlandistiek, die een specifieke voorbereiding biedt op het opzetten, uitvoeren en verslagleggen van je onderzoek (je kunt ook aan het eindwerkstuk beginnen als het eindcijfer voor de cursus Corpusonderzoek nog niet bekend is). Om deel te nemen aan de cursus Corpusonderzoek in de Neerlandistiek dien je minimaal drie van de vier cursussen uit een van de verdiepingspakketten succesvol te hebben afgerond. Deze voorwaarden garanderen dat je kunt terugvallen op een behoorlijke hoeveelheid inhoudelijke kennis

en onderzoeksmethoden die je nodig hebt voor je eindwerkstuk.

Duur en intensiteit van de begeleiding

De begeleiding van het eindwerkstuk vindt individueel of groepsgewijs plaats, afhankelijk van je verdiepingspakket en het onderwerp dat je hebt gekozen, én van de mogelijkheden van de begeleidende docent. Dat kan ook nog eens verschillen per blok en per richting. Je spreekt de (frequentie van de) contactmomenten samen met je begeleider af.

Het eindwerkstuk wordt binnen een blok uitgevoerd en afgesloten. In uitzonderlijke gevallen kan hiervan afgeweken worden. Overleg in een dergelijk geval goed met je docent over de fasering van je onderzoek.

Bedenk dat de docent die jou begeleidt voor een eindwerkstuk zeventien uur begeleidingstijd heeft, inclusief het lezen, corrigeren en beoordelen. Probeer dus ook na te denken over wanneer en waarvoor jij iets nodig hebt van je begeleider.

Toetsing

Bij een eindwerkstuk zijn er twee toetsmomenten. De beoordeling van de onderzoeksopzet is het eerste toetsmoment. Wanneer je de cursus Corpusonderzoek hebt gedaan, heb je al een onderzoeksopzet geschreven. Deze zul je nog verder moeten aanpassen en verfijnen voor je eindwerkstuk, omdat a) de omvang van de beschreven theorie en literatuur die de aanleiding tot jouw onderzoek duidelijk maken, waarschijnlijk groter is dan die je kwijt kon in de onderzoeksopzet van de corpuscursus, en b) omdat je bij het verder nadenken over de daadwerkelijke uitvoering tot meer toegespitste ideeën over theorie en methode bent gekomen. Dit toetsmoment valt uiterlijk in week 4 van het blok. De herschreven onderzoeksopzet wordt beoordeeld door de beide beoordelaars van het eindwerkstuk. Voor de onderzoeksopzet krijg je geen cijfer, maar het oordeel 'voldoende' of 'onvoldoende'. Indien de opzet als onvoldoende wordt beoordeeld, krijg je de mogelijkheid om binnen een week een herziene versie in te leveren. Wanneer ook de herziene versie onvoldoende is, dan moet je opnieuw beginnen met een andere onderzoeksopzet (en vraagstelling), mogelijk in het volgende blok bij een andere docent. Kijk voor de criteria voor de onderzoeksopzet in bijlage 1.

Aan het eind van week 7 van het blok lever je een conceptversie in van het eindwerkstuk. Afhankelijk van de tijd die de begeleidende docent nog heeft, krijg je commentaar op de conceptversie van je eindwerkstuk.

De beoordeling van de definitieve versie is het tweede toetsmoment. Je levert deze versie eerst in op Blackboard, dit in verband met de plagiaatcontrole; stel je begeleider ervan op de hoogte zodra je dit gedaan hebt. Bovendien moet je het beoordelingsproces starten door in **Osiris Student > Zaken** een zaak voor het beoordelen van een eindwerkstuk te starten.

Je vult het dan gegenereerde formulier in, voegt het bestand van je eindwerkstuk toe en geeft je aan wie je begeleider is. Dan verzend je het formulier en je geüploade eindwerkstuk. Je begeleider wordt automatisch per mail geïnformeerd dat er een eindwerkstuk klaarstaat voor beoordeling. Zorg ervoor dat deze allerlaatste versie geen taal- en spelfouten bevat. De eindversie van je werkstuk wordt beoordeeld door beide

beoordelaars aan de hand van het facultaire beoordelingsformulier (zie bijlage 2). De beoordelaars vullen onafhankelijk van elkaar dit beoordelingsformulier in. Vervolgens wordt het eindcijfer in onderling overleg vastgesteld. In gevallen waarin eerste en/of tweede beoordelaar daarom verzoeken, en in gevallen waarin eerste en tweede beoordelaar het niet eens kunnen worden over het eindoordeel, wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. In de facultaire richtlijn 'Toetsing' staat gepreciseerd hoe deze procedure verloopt.

De nakijktermijn is tien werkdagen. Dit betekent dat de eerste en tweede beoordelaar binnen tien werkdagen tot een eindcijfer moeten komen. Als een derde beoordelaar moet worden ingezet, dan start een tweede termijn van weer tien werkdagen direct volgend op de eerste termijn. Je wordt door de begeleider op de hoogte gesteld van deze extra termijn.

Als de beoordelingsprocedure helemaal is afgerond, stelt de begeleider (die doorgaans ook als eerste beoordelaar optreedt) je op de hoogte van het eindcijfer. De begeleider is ook verantwoordelijk voor de motivatie van de beoordeling. Je krijgt na een onvoldoende beoordeling van de definitieve versie (cijfer tussen de 4,0 en 5,5) één reparatiemogelijkheid. Je eindwerkstuk wordt automatisch gearchiveerd in Osiris-Zaak.

Fraude en plagiaat

De Universiteit Utrecht vat iedere vorm van wetenschappelijke misleiding zeer ernstig op. Zij verwacht ook dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en in acht neemt. De definitieve versie van je eindwerkstuk wordt gecontroleerd op plagiaat. Daartoe moet je die versie inleveren via een opdracht in Blackboard. Controleer van tevoren of je toegang hebt tot de Blackboard-pagina van het eindwerkstuk voor het blok waarin je je hebt ingeschreven voor het eindwerkstuk. Wanneer de docent gegronde vermoedens heeft dat plagiaat is gepleegd, wordt dat altijd gemeld bij de Examencommissie van je opleiding. Indien de Examencommissie vaststelt dat er sprake is van plagiaat, volgt in ieder geval het ongeldig verklaren van het ingeleverde werk, en een berisping, die aangetekend wordt in Osiris. Afhankelijk van aard en omvang van de fraude of plagiaat kunnen ook zwaardere sancties opgelegd worden. Welke dat zijn, staat vermeld in artikel 5.15 van het Onderwijs- en examenreglement.

Evaluatie

Na afloop van een cursus krijgt iedere student het verzoek om de betreffende cursus te evalueren. Dat geldt ook voor het eindwerkstuk. De resultaten worden besproken door de Opleidingscommissie. Deze commissie doet aanbevelingen aan de cursus- en aan de opleidingscoördinator alsmede aan de onderwijsdirecteur. Zij betrekken de bevindingen bijvoorbeeld bij de planning van het onderwijs van het jaar daarna. De studentleden van de Opleidingscommissie hebben veel invloed op dit evaluatieproces. Zij moeten erop kunnen rekenen dat jullie de evaluatieformulieren invullen, ook als je neutraal of tevreden bent en denkt niet veel op te merken te hebben. Alleen bij een voldoende hoge respons kunnen de evaluatieresultaten gebruikt worden om het onderwijs verder te ontwikkelen.

Bijlage 1 Beoordelingscriteria onderzoeksopzet

Het onderzoeksvoorstel is een korte tekst (van niet meer dan 1.200 woorden). Daarin behandel je de volgende thema's:

1. het fenomeen dat of de casus die je wilt onderzoeken;
2. op basis van (een beperkt deel van) de relevante literatuur:
  - a. definieer je de relevante concepten;
  - b. schets je de inbedding in de literatuur;
  - c. formuleer je de onderzoeksvraag of -hypothese.
3. je geeft een korte aanduiding van het wetenschappelijk en maatschappelijk belang van je onderzoek;
4. wat betreft de te hanteren methode geef je aan:
  - a. wat het onderzoeksobject /de onderzoeksobjecten in je studie is of zijn;
  - b. hoe die geselecteerd zullen worden of hoe dat geselecteerd zal worden;
  - c. welke gegevens je van plan bent te verzamelen (eventueel als reactie op wat voor type stimulus);
  - d. hoe je die gegevens analyseert (d.w.z. welke methode je hanteert of welk(e) voorbeeld(en) of traditie van onderzoek je volgt).
5. een tijdsplanning die aangeeft wanneer je welke stappen hebt afgerond;
6. literatuurlijst.

Bij de beoordeling van je onderzoeksvoorstel staan de volgende criteria centraal:

- Is de beschrijving van het te onderzoeken fenomeen begrijpelijk en gerelateerd aan de literatuur?
- Is de weergave van de literatuur adequaat?
- Mondt de bespreking van de literatuur op logische wijze uit in een onderzoekbare onderzoeksvraag of -hypothese?
- Maakt de voorgestelde methode het mogelijk om de onderzoeksvraag te beantwoorden / hypothese te toetsen?
- Is het voorgestelde onderzoek haalbaar en uitvoerbaar binnen de beperkte tijd?

Bijlage 2 Beoordelingsformulier definitieve versie eindwerkstuk

Faculteit Geesteswetenschappen
Versie februari 2018

Beoordelingsformulier eindwerkstuk/scriptie

De eindwerkstuk- of scriptiebegeleider treedt op als eerste beoordelaar en is verantwoordelijk voor: de communicatie tussen beoordelaars, de administratie van de beoordelingsformulieren, de registratie van het eindcijfer in Osiris en de rapportage aan de afstudeerder (cijfer en motivatie).

Het beoordelingsproces kent 4 stappen:

- (1) Eerste en tweede beoordelaar beoordelen onafhankelijk van elkaar het werkstuk of de scriptie. Zij vullen daartoe een beoordelingsformulier in en formuleren hun **voorlopige oordeel**.
- (2) De beoordelaars bepalen in overleg het **eindcijfer**. Dat overleg vindt plaats op instigatie van de eerste beoordelaar en binnen **10 dagen** nadat de student het werkstuk of de scriptie heeft ingeleverd bij de begeleider. In bepaalde gevallen kan een derde beoordelaar worden ingeschakeld (zie 'procedure derde beoordelaar'). In dat geval wordt het eindcijfer bepaald binnen **20 werkdagen** na inlevering. De eerste beoordelaar stelt de student van deze verlenging op de hoogte. Nadat de beoordelaars tot een gezamenlijk oordeel zijn gekomen, vullen de beoordelaars hun definitieve formulier in. Zij passen daarbij hun eerdere oordeel aan, wanneer het overleg daartoe aanleiding heeft gegeven. De tweede (en derde) beoordelaar sturen hun formulieren naar de eerste beoordelaar. De eerste beoordelaar controleert deze en wijzigt de voorlopige cijfers in definitieve.
- (3) De eerste beoordelaar informeert de student over het eindoordeel en geeft daarbij een onderbouwing door:
  - a. een e-mail te sturen met cijfer en onderbouwing en/of;
  - b. een eindgesprek te voeren waarin mondeling de onderbouwing wordt verstrekt en/of;
  - c. de definitieve beoordelingsformulieren toe te sturen.
- (4) De eerste beoordelaar legt het cijfer vast in Osiris en stuurt de beoordelingsformulieren naar het Studiepunt.

BEOORDELINGSFORMULIER EINDWERKSTUK/SCRIPTIE

STUDENT
Naam:
Studentnummer:
Opleiding/programma:
ECTS:
Titel eindwerkstuk/scriptie:
Inleverdatum:
EERSTE BEOORDELAAR
Naam:
Departement:
TWEEDE BEOORDELAAR (niet betrokken bij begeleiding)
Naam:
Departement:
INGEVULD DOOR: ☐ Begeleider ☐ 2 ^e Beoordelaar
Voorlopig cijfer: Definitief cijfer: (gezamenlijk bepaald door begeleider en 2e beoordelaar)
Datum:

FORMELE RANDVOORWAARDEN

RANDVOORWAARDEN		Commentaar
Correct taalgebruik (zinsbouw, spelling, interpunctie)	☐ voldaan ☐ niet voldaan	
Inhoudsopgave en samenvatting	☐ voldaan ☐ niet voldaan	
Annotatie en literatuurlijst volgens de formele regels van het vakgebied	☐ voldaan ☐ niet voldaan	
Vormgeving en afwerking volgens de richtlijnen van de opleiding	☐ voldaan ☐ niet voldaan	

NB: Indien aan één van deze formele randvoorwaarden niet voldaan is, kan de begeleider/eerste beoordelaar besluiten het werkstuk niet inhoudelijk te beoordelen. De student krijgt een reparatiemogelijkheid. De grensbepaling voldaan/niet voldaan aan de randvoorwaarden ligt bij de opleiding (bijvoorbeeld aantal taalfouten dat getolereerd wordt).

INHOUDELIJK OORDEEL

De beoordelaar bepaalt in hoeverre het werkstuk of de scriptie aan de *inhoudelijke* randvoorwaarden voldoet. Daarvoor geldt dat voorwaarden **1 t/m 6** in elk geval **voldoende** moeten zijn. De onderbouwing van het eindoordeel volgt aan het einde van het formulier bij 'Onderbouwing van het eindoordeel'. Daar reflecteert de beoordelaar op de sterke en zwakke punten van het eindwerkstuk of de scriptie.

1. ONDERZOEKSVRAAG/VRAGEN	☐ onvoldoende	☐ voldoende
2. ACADEMISCHE INBEDDING/ RELEVANTIE	☐ onvoldoende	☐ voldoende
3. METHODE	☐ onvoldoende	☐ voldoende
4. ANALYSE	☐ onvoldoende	☐ voldoende
5. CONCLUSIES/DISCUSSIE	☐ onvoldoende	☐ voldoende
6. BRONGEBRUIK/VERWIJZINGEN	☐ onvoldoende	☐ voldoende
7. STRUCTUUR VAN HET BETOOG	☐ onvoldoende	☐ voldoende
8. LEESBAARHEID EN STIJL	☐ onvoldoende	☐ voldoende
9. ZELFSTANDIGHEID (naar oordeel van begeleider)	☐ onvoldoende	☐ voldoende

ONDERBOUWING VAN HET CIJFER

Geef een onderbouwing van het cijfer door te reflecteren op de sterke en zwakke kanten van het werkstuk of de scriptie. Besteed daarbij aandacht aan de criteria die genoemd zijn bij de inhoudelijke randvoorwaarden, in het bijzonder aan de eerste 6.

ONDERBOUWING

NB: Bij de onderbouwing van eindcijfer kan desgewenst gebruik gemaakt worden van de volgende beoordelingsvragen:

- (1) Onderzoeksvraag/vragen: zijn de onderzoeksvragen helder geformuleerd? Zijn de deelvragen logisch afgeleid van de hoofdvraag? Is het onderzoek afgebakend en is deze afbakening onderbouwd?*
- (2) Academische inbedding: wordt de wetenschappelijke relevantie van het onderzoek duidelijk gemaakt? Is de gebruikte literatuur relevant, representatief en van voldoende wetenschappelijke kwaliteit? Wordt de literatuur adequaat en kritisch besproken? Sluiten de gekozen theorieën en/of analytische concepten aan bij de onderzoeksvraag? Zijn de centrale concepten/termen duidelijk gedefinieerd?*
- (3) Methode: is de keuze voor de onderzoeksmethode voldoende verantwoord? Zijn de gebruikte onderzoeksmethoden adequaat om de probleemstelling te beantwoorden? Worden zij op de juiste manier ingezet? Wordt de wijze van gegevensverzameling zorgvuldig beschreven en verantwoord?*
- (4) Analyse: wordt de vakkennis voldoende en adequaat ingezet? Is er een goede balans tussen beschrijving en analyse? Is er voldoende terugkoppeling tussen de eigen (empirische) onderzoekresultaten en de literatuur/theorie?*
- (5) Conclusie/discussie: wordt in de conclusie een antwoord gegeven op de onderzoeksvragen? Overstijgt de conclusie het niveau van een samenvatting? Wordt er kritisch gereflecteerd op de eigen aanpak? Worden er suggesties gedaan voor verder onderzoek?*
- (6) Brongebruik: wordt het onderscheid tussen eigen analyse en de analyse van anderen duidelijk aangegeven? Is de bronvermelding adequaat en zorgvuldig? Worden citaten juist ingezet? Wordt er kritisch omgegaan met de literatuur en andere bronnen?*
- (7) Structuur van het betoog: wordt de informatie in een logische volgorde gepresenteerd (bijvoorbeeld: inleiding/theoretisch kader, vraagstelling, methode, resultaten, discussie)? Leesbaarheid en stijl: is er een duidelijke hoofdstuk- en*

alineafindeling? Is de argumentatie helder en coherent? Zijn paragrafen en alinea's coherent en inhoudelijk goed afgebakend?

(8) Opbouw & stijl: Is het verslag leesbaar en begrijpelijk? Wordt de terminologie uit het vakgebied precies en specifiek gehanteerd?

(9) Zelfstandigheid: werd de feedback zorgvuldig verwerkt? Werden afspraken en deadlines gerespecteerd? Heeft de student veel hulp nodig gehad tijdens het traject? Zo ja, op welke punten (bijvoorbeeld formulering van de onderzoeksvragen, inkadering in de literatuur, opbouw van het betoog, taalgebruik.)

Bijlage 3. Aanvullende richtlijnen op het gebied van schrijven en annoteren bij taalkunde

3.1 Algemene richtlijnen

De eindversie van je eindwerkstuk moet zijn voorzien van:

- paginanummering
- een voorblad met daarop
  - titel
  - studentnummer
  - BA-eindwerkstuk
  - cursuscode van het eindwerkstuk
  - ECTS
  - naam begeleider en tweede lezer
  - blok en jaar van afronding
- samenvatting
- introductie
- theoretisch kader
- vraagstelling en eventueel hypothesen

Empirisch onderzoek:

- methode van onderzoek (hoe heb je je onderzoek uitgevoerd en waarom heb je bepaalde keuzes gemaakt. Je kunt hier denken aan opbouw vragenlijsten, leeftijd, geslacht en andere kenmerken van de proefpersonen, onderzoekssetting etc.);
- onderzoeksrapportage (resultaten);
- discussie/interpretatie van de resultaten met expliciete terugkoppeling naar de onderzoeksvraag en eventuele hypothese;
- conclusie waarin je samenvattend op het geheel terugkijkt en een terugkoppeling maakt naar het theoretisch kader;
- literatuuropgave;
- eventuele bijlagen.

Onderzoek waarbij je analyses vergelijkt:

- bespreking van de analyses;
- vergelijking van de analyses;
- discussie/interpretatie van de resultaten met expliciete terugkoppeling naar de onderzoeksvraag;
- conclusie waarin je samenvattend op het geheel terugkijkt en een terugkoppeling maakt naar het theoretisch kader;
- literatuuropgave;
- eventuele bijlagen.

N.B. Het kan zijn dat je in een andere cursus een andere indeling hebt gebruikt (bijvoorbeeld discussie na de conclusie). We streven ernaar in alle eindwerkstukken dezelfde conventies te volgen en daarom is het de bedoeling dat je bovenstaande indeling in je werkstuk hanteert.

De eindversie van je eindwerkstuk voldoet verder aan de volgende eisen:

- Ze is niet te lang: het eindwerkstuk heeft ongeveer 6.000 woorden exclusief bijlagen en literatuuropgave.
- Ze is in foutloos Nederlands geschreven.
- Ze is onderverdeeld in hoofdstukken en paragrafen met bijbehorende hoofdstuk- en paragraafnummers .
- Ze is voorzien van paginanummers (ook in de bijlagen lopen de

- paginanummers door).
- De nummering van voorbeeldzinnen, tabellen en figuren is toegepast en consequent doorgevoerd.
- Tabellen en figuren zijn voorzien van een titel.

3.2 Schrijfstijl

Er zijn veel handleidingen op de markt over hoe je een scriptie moet schrijven. Het is een goed idee om een dergelijke handleiding te bekijken. Het spreekt inmiddels vanzelf dat je (ook) te rade gaat bij het handboek *Schrijven voor de wetenschap*. Een paar algemene tips willen we je hier nochtans niet onthouden:

- Houd rekening met je publiek. Een eindwerkstuk schrijf je eigenlijk voor iemand met de kennis die je zelf had vóór je aan het eindwerkstuk begon.
- Schrijf zo precies mogelijk op wat je bedoelt. Sla geen denkstappen over. Je lezer zou aan de hand van de tekst je onderzoek 'over moeten kunnen doen'.
- Lees je eindwerkstuk altijd nog een paar keer door voordat je het inlevert. Bekijk het iedere keer vanuit een ander perspectief: begrijpelijkheid, spelling, structuur. Laat het ook nog door iemand anders nalezen op begrijpelijkheid, spelling en structuur.
- Zorg ervoor dat je op een logisch moment in je eindwerkstuk (bijvoorbeeld in de inleiding) duidelijk aangeeft hoe je eindwerkstuk is opgebouwd en hoe het hoofdstuk of de paragraaf bijdraagt aan het eindwerkstuk (*in hoofdstuk 3/in paragraaf 3.4 bespreek ik de methode waarmee ik deze vraag zal gaan beantwoorden etc.*)
- Zorg ervoor dat je bij ieder nieuw hoofdstuk en bij iedere nieuwe paragraaf duidelijk maakt hoe dat deel van het eindwerkstuk zich verhoudt tot de algemene lijn van het eindwerkstuk (*in deze paragraaf ga ik in op de vraag hoe [...]*).
- Eindig iedere paragraaf met een samenvattinkje waar je kernachtig zegt wat je in deze paragraaf hebt laten zien.
- Let op de stijl. Het eindwerkstuk is een formeel, wetenschappelijk stuk, daar hoort ook formeel, wetenschappelijk taalgebruik bij, maar overdrijf niet.
- Let op dat je eindwerkstuk is opgebouwd als een onderzoeksrapportage (dus een vraag en een antwoord op die vraag) en niet als een dagboek van hoe je het onderzoek hebt uitgevoerd (dus niet *ik heb in de bibliotheek de volgende artikelen gevonden*).
- Als je een bewering doet in je eindwerkstuk dan moet die bewering gefundeerd zijn door ofwel voorafgaand onderzoek ofwel door argumenten (dus niet *het basisonderwijs besteedt weinig aandacht aan meertaligheid*, maar *het basisonderwijs besteedt weinig aandacht aan meertaligheid* (zie Smit, 2015)).

3.3 Theoretisch kader

Het theoretisch kader bestaat meestal uit een bespreking van eerder onderzoek waaruit jouw vraag voortkomt. Als dat in jouw geval niet zo is, overleg dan met je begeleider waaruit je theoretisch kader wel moet bestaan.

- Het theoretisch kader betoogt waarom je onderzoek relevant is en maakt duidelijk hoe en waarom de vraag aansluit op reeds aanwezige kennis , bijvoorbeeld:
  - thema niet eerder onderzocht;
  - tegenstrijdige opvattingen;

- thema nog niet uitputtend onderzocht;
- replicatie.
- Bespreek alleen die aspecten die relevant zijn voor jouw vraagstelling, dus geef geen complete samenvattingen van eerder onderzoek.
- Laat in je tekst de verschillende onderzoeken vloeiend in elkaar overlopen, geen losse 'blokjes' maken.

3.4 Verwijzingen

Als je in je eindwerkstuk een bewering doet, dan moet die bewering ondersteund worden door eerdere literatuur. De verwijzing in de taalkunde gaat als volgt: *Het Nederlands is een SOV-taal (Bennis 2000)*. De referentie bestaat uit de achternaam van de auteur, het jaartal en eventueel de paginanummers waar de betreffende relevante uitspraak staat, dus als het relevant deel van het boek van Bennis op pagina 130 staat, dan krijg je dit: (Bennis 2000:130).

Aan het einde van je eindwerkstuk is er een literatuurlijst. Daarin staat alle literatuur die je in je eindwerkstuk hebt gebruikt en ook enkel de literatuur die je in je eindwerkstuk hebt gebruikt. Die literatuur staat op alfabetische volgorde van achternaam. We gebruiken in de taalkunde bij voorkeur het American Psychological Association (APA) verwijzingsstelsel. De precieze instructies voor verwijzingen binnen dit stelsel kun je hier vinden: <https://www.library.cornell.edu/research/citation/apa>.

3.5 Citaten

Letterlijke citaten kun je het beste zo veel mogelijk vermijden. Als je ze toch gebruikt, hoe klein ook, dan moeten ze als volgt worden weergegeven: *'In het Sittards zijn lange middenklinkers met een valtoon gediftongeed'* (Hermans & Van Oostendorp, 2000:1). Dus tussen aanhalingstekens en cursief met daarachter een verwijzing inclusief het paginanummer.

3.6 Voorbeelden

Een voorbeeld wordt gegeven als een genummerde, op zichzelf staande alinea:

(1) Dit is een voorbeeld.

Als het voorbeeld is gegeven wordt er vervolgens precies uitgelegd hoe het voorbeeld relevant is voor het punt dat in de tekst wordt gemaakt. Als het voorbeeld uit een andere taal of dialect komt dan het Nederlands, dan wordt het voorbeeld vergezeld van een glossering en een vertaling en ook van een indicatie over welke taal het gaat:

(2) This is an example. (Engels)

dit is een voorbeeld

'Dit is een voorbeeld.'

De glossering, de tweede regel in voorbeeld (2), kun je het beste netjes oplijnen met het originele voorbeeld. De glossering geeft de taalkundige en redkundige informatie die van belang is voor het onderzoek dat in de scriptie wordt gepresenteerd. Als je scriptie bijvoorbeeld gaat over congruentie, dan geef je aan dat het werkwoord hier derde persoon enkelvoud is:

(2) This is an example. (Engels)

dit is3p.sg een voorbeeld

'Dit is een voorbeeld.'

Op de onderstaande website kun je vinden hoe je moet glosseren en welke afkortingen er zijn voor de verschillende taalkundige en redkundige eigenschappen:

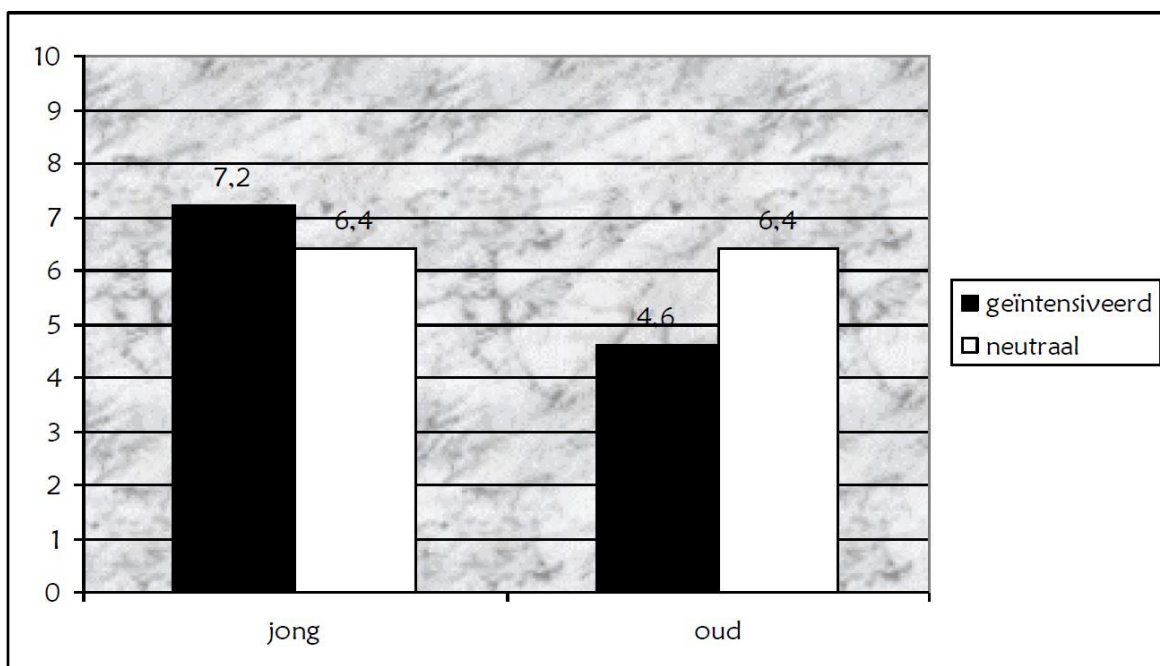
<https://www.eva.mpg.de/lingua/resources/glossing-rules.php>

Het verdient overigens aanbeveling om aan het begin van je scriptie in een voetnoot aan te geven welke afkortingen je gebruikt in je glossen en wat die afkortingen precies betekenen.

3.7 Figuren, bomen en tabellen

Figuren en tabellen gaan vergezeld van een nummer (net als voorbeelden). Verder hebben ze een onderschrift waaruit duidelijk blijkt wat er in de figuur of tabel te zien is. Zorg er verder voor dat je in de tekst uitlegt wat de figuur of tabel precies laat zien.

Grafiek 1: Gemiddelde waardering "The Science of Sleep" per leeftijdsgroep op een schaal van 1 tot en met 10

Bomen hoeven geen titel te krijgen, maar wel een voorbeeldnummer. Ook van boomstructuren moet je duidelijk in de tekst uitleggen wat de boomstructuur precies laat zien.

Bijlage 4. Aanvullende richtlijnen op het gebied van schrijven en annoteren bij letterkunde

Het eindwerkstuk bevat de volgende onderdelen:

- titel
- inhoudsopgave
- samenvatting
- inleiding, met daarin verwerkt:
  - aanleiding/relevantie
  - vraagstelling
- theoretisch kader/stand van zaken
- methode
- analyse
- conclusie
- literatuurlijst
- bijlagen (eventueel)

Hieronder wordt per onderdeel aangegeven wat erin aan de orde kan komen. Je eindwerkstuk moet uiteindelijk alle onderdelen bevatten, maar dat betekent niet per se dat elk onderdeel een eigen hoofdstuk moet zijn. Hoe je eindwerkstuk uiteindelijk opgebouwd is, hangt mede af van het type onderzoek dat je hebt uitgevoerd en van je eigen voorkeuren en die van je begeleiders. Kijk goed naar artikelen die je inspirerend vindt of die je gebruikt in je eindwerkstuk en overleg uiteraard met je begeleider over de structuur van je tekst.

4.1 Titel

Veel letterkundige onderzoeken hebben een wat uitdagende hoofdtitel en een informatieve ondertitel. Zorg dat uit de ondertitel goed duidelijk is wat het object en/of het resultaat van je onderzoek is.

4.2 Inhoudsopgave

4.3 Samenvatting

In maximaal 1 A4 presenteer je de belangrijkste onderzoeksstappen: welke onderzoeksvraag over welk letterkundig fenomeen heb je beantwoord? Wat wisten we er al over (theoretisch kader)? Via welke methode(n) heb je je vraag beantwoord? En wat zijn je belangrijkste uitkomsten? Het ligt voor de hand om dit stuk, dat al je uitkomsten en uitgangspunten samenvat, pas aan het einde van je onderzoeksproces te schrijven, als je overzicht over het geheel hebt.

4.4 Inleiding

De inleiding van een letterkundig onderzoek presenteert je object van onderzoek en de aanleiding om daarover een onderzoeksvraag te gaan stellen. Er zijn geen hele strikte regels, maar de volgende twee onderdelen maken er deel van uit:

4.4.1 Aanleiding/relevantie

Bij de opening van je inleiding presenteer je je object van onderzoek. Dat hoeft niet op een descriptieve manier; soms kan een goedgekozen voorbeeld, citaat of anekdote heel inzichtgevend zijn. Ga meteen ook in op de aanleiding van het onderzoek: *waarom* moeten we ons iets gaan afvragen over het fenomeen dat je gaat onderzoeken? Dat kan zijn omdat er een wetenschappelijk belang aan verbonden is (welk belang dan?) of omdat er een maatschappelijk actueel debat (welk debat dan?) over bestaat, of allebei. De aanleiding van je onderzoek geeft kortom meteen de wetenschappelijke en/of maatschappelijke relevantie ervan aan.

4.4.2 Onderzoeksvraag

Je reflectie op het waarom van je onderzoek loopt uit in de formulering van je onderzoeksvraag. Soms wordt er een vooruitblik gegeven op wat er gaat volgen en neemt de onderzoeksvraag eerder de vorm aan van een these: *dit ga ik beweren en bewijzen*.

Onderzoeksvragen bestaan er in de letterkunde in vele soorten en maten: een bekende tweedeling is bijvoorbeeld die tussen mensen die houden van 'in hoeverre'-formuleringen ('dat is genuanceerd') en mensen die pertinent geen 'in hoeverre'-vraag willen maar bijvoorbeeld een vraag met 'welke/wat' ('want anders wordt je vraag onbeantwoordbaar'). Hoe dan ook moet je vraag een genuanceerd antwoord kunnen toestaan. Het handigste is om zelf mogelijkheden aan te dragen en daarna met je begeleider in gesprek te gaan over de wensen en eisen.

Deelvragen zijn niet verplicht, maar kunnen nuttig zijn. Zorg er wel voor dat de deelvragen écht deelaspecten van de hoofdvraag presenteren, en niet geheel andere of nieuwe onderwerpen introduceren. Eventueel kun je je theoretisch kader en/of je analyse trouwens ook structureren naar aanleiding van je deelvraag (één analysegedeelte over deelvraag 1, één over deelvraag 2).

Het kan overigens ook zo zijn dat je onderzoeksvraag zoveel toelichting behoeft, dat het nuttiger is hem pas in het theoretisch kader (zie hieronder) in zijn definitieve vorm te presenteren.

4.5 Theoretisch kader/stand van zaken

Het theoretisch kader beschrijft de 'stand van zaken' in het onderzoeksgebied waaraan jij met dit eindwerkstuk een bijdrage levert. Dat kan bijvoorbeeld zijn: het onderzoek naar het Antwerps liedboek. Of: de studie naar agency van kinderen in de vroegmoderne jeugdliteratuur. Of: de rol van genderstereotyperingen in de representatie van vrouwelijke auteurs in de 21e eeuw. Je kunt jouw letterkundige fenomeen vaak op verschillende manieren theoretisch kaderen, maar meestal ligt het voor de hand om één niet al te brede invalshoek te kiezen. Daarvoor is goed overleg met je begeleider vaak erg handig.

In het theoretisch kader situeer je jouw onderzoek tussen de inzichten die we al hebben op het specifieke wetenschappelijke gebied waaraan jij bijdraagt. Vaak doe je in een theoretisch kader drie dingen:

- centrale concepten en ideeën bespreken en definiëren;
- deze concepten en ideeën met elkaar in verband brengen (soms op een nieuwe of iets andere manier dan tot nu toe gedaan is);
- deze concepten en ideeën problematiseren of van commentaar voorzien.

Met name uit de tweede en de derde stap wordt jouw bijdrage duidelijk. Jij legt verbanden op een nieuwe manier of wijst op onvolkomenheden of onvolledigheden in andere onderzoeken – en jouw onderzoek draagt er op die manier aan bij dat er nieuwe kennis over dit onderwerp wordt geproduceerd of dat een probleem in de bestaande kennis wordt 'opgelost'. Je theoretisch kader is dus méér dan een samenvatting van eerder onderzoek: de waarde zit in de manier waarop jij die onderzoeken bij elkaar brengt en uiteindelijk laat resulteren in een beantwoordbare onderzoeksvraag.

4.6 Methode

Hierin presenteer je hoe je je onderzoeksvraag gaat beantwoorden. In de regel zijn twee dingen daarbij van belang:

4.6.1 *Het specificeren van je corpus*

Maak duidelijk welk(e) elementen je gaat bespreken van het fenomeen dat bestudeerd wordt. Als je bijvoorbeeld uit een boek bepaalde gedichten of passages hebt gekozen, waarom dan die passages? Als je twee boeken met elkaar vergelijkt, op grond waarvan kun je die vergelijking dan maken? De omvang van je eindwerkstuk is beperkt, dus bakken je corpus goed af: het is heel gebruikelijk dat in een eindwerkstuk één goede *case study* centraal staat.

4.6.2 *Het specificeren van je lees- of analysewijze*

Je kunt letterkundig onderzoek op talloze manieren aanpakken: filologisch, cultuurhistorisch, gendertheoretisch, sociologisch, empirisch... Licht de centrale begrippen toe waarmee jij naar het letterkundige fenomeen gaat kijken dat je bestudeert. Het verschil met het theoretisch kader is daarbij dat het gaat om begrippen die een *instrumentarium zijn om onderzoek mee te doen*, terwijl dat bij de theoretische concepten meestal niet het geval is. Een theoretisch concept waarmee je werkt kan bijvoorbeeld 'generatieverschil' of 'satire' zijn, terwijl een methodologisch concept waarmee je je in het debat over die verschijnselen gaat plaatsen eerder 'focalisatieanalyse', 'metaforenanalyse' of 'cultuurhistorische contextualisering' is. Waar het theoretisch kader vooral het 'waarom?' van het onderzoek belichtte, is je methode gericht op het 'hoe?': maak je aanpak zo concreet mogelijk.

4.7 Analyse

Over de vorm en aanpak van je analyseparagraaf, -paragrafen, -hoofdstuk of hoofdstukken is moeilijk in algemene termen iets te zeggen. Het hangt namelijk sterk van je gekozen theorie en methode af hoe je analyse eruit komt te zien.

Veel letterkundig onderzoek is eerder hermeneutisch (interpretatief) dan empirisch van aard. Dat betekent dat je meestal weinig tot geen schema's, tabellen en grafieken in je tekst hebt staan waarmee je je inzichten bewijst. Vaak is er argumentatie met bijbehorende bewijsplaatsen uit de tekst die je bespreekt je belangrijkste bewijs. Houd bij het presenteren van die argumenten steeds de logische samenhang in de tekst in de gaten, en zorg ervoor dat je argumenten samenhangen met je onderzoeksvraag. Het is in letterkundig onderzoek bijna altijd cruciaal om voorbeelden, parafrases en citaten te geven ter ondersteuning van je argumenten.

Let goed op wanneer je wat gebruikt: citaten zijn heel precies, maar wekken de verwachting dat je gedetailleerd op bepaalde letterkundige of stilistische verschijnselen in

zult gaan. Als dat zo is, dan is het uitstekend te citeren. Citeer die gedeeltes van de tekst die ook echt belangrijk zijn en zorg voor goede toelichtingen en interpretaties, zeker bij langere citaten. Als je grote passages, hele hoofdstukken, gedichten etc. snel wil karakteriseren, dan is het nuttiger te parafaseren dan te citeren. Wees uiteraard wel altijd transparant over welke inzichten van jou zijn en wat je aan een tekst hebt ontleend.

4.8 Conclusie

In je conclusie presenteer je de uitkomsten van je analyse en breng je die met je onderzoeksvraag in verband. Je doet echter meer dan alleen een samenvatting geven van het voorafgaande. Probeer een stap verder te zetten: wat weten we nu we deze analyse hebben gedaan? Daarvoor is dus het terughalen van niet alleen je onderzoeksvraag, maar ook je theoretisch kader relevant.

De meeste letterkundige onderzoeken hebben geen aparte discussieparagraaf, maar de conclusie kan wel uitstekend dienen om tot een discussie te komen over je inzichten of de manier waarop je daartoe gekomen bent. Aan het slot van je conclusie is er kortom plaats om na te denken over mogelijke onvolkomenheden of problemen van je onderzoek, of over vervolgonderzoek.

4.9 Literatuurlijst

In de literatuurlijst neem je alle bronnen op waarnaar je verwijst in je eindwerkstuk – maar geen bronnen waar je níet naar verwijst. Verschillende verwijzingsystemen zijn courant in de letterkunde; je kunt bijvoorbeeld het systeem gebruiken dat gehanteerd wordt in één van de artikelen die je gebruikt in je onderzoek. Een veelgebruikt systeem in de letterkundestudie is in elk geval MLA, waarvan je een overzicht vindt op deze pagina: https://owl.purdue.edu/owl/research_and_citation/mla_style/mla_formatting_and_style_guide/mla_formatting_and_style_guide.html.

4.10 Bijlagen

Bijlagen zijn zeker niet verplicht, maar kunnen handig zijn. Misschien heb je grootschalige, systematische analyses verricht die je niet in je hoofdtekst kwijt kunt, maar die je wel wilt presenteren voor de geïnteresseerde lezer; neem die dan op als bijlage. Zorg er wel voor dat je scriptie zonder bijlagen compleet en begrijpelijk is.

Algemene tips

- Schrijf voor een publiek dat enige kennis van letterkunde heeft, maar niet zeer gespecialiseerd is in dit specifieke onderwerp: een medestudent bijvoorbeeld.
- Er zijn geen algemene richtlijnen bij letterkunde over wanneer je feedback zult krijgen en op je eindwerkstuk, en welk type feedback dan. Je kunt er wel op rekenen *dat* je op verschillende momenten kritische opmerkingen van je eerste en eventueel je tweede lezer krijgt, die je ertoe aanzetten om je onderzoeksopzet of je tekst te herschrijven. Grijp die gelegenheden aan om de tekst (als het moet fundamenteel) te herzien: je eindwerkstuk kan er alleen maar beter van worden.
- Zorg dat je tekst qua opbouw strak en logisch is. Hoe zorg je daarvoor? Een belangrijk advies om in je achterhoofd te houden is dat je steeds zicht moet hebben op de relatie tussen de verschillende onderdelen. Hangt je

onderzoeksvraag voldoende samen met je aanleiding en je theoretisch kader? Lenen alle elementen die je in je methodeparagraaf noemt zich echt voor je analyse, en gebruik je ook alles wat je in je methodeparagraaf noemt? Zijn alle analysestappen die je zet relevant en nodig voor het beantwoorden van je onderzoeksvraag? (etc.)

- Zorg er daarbij ook voor dat je tekst op alle structuurniveaus helder en systematisch is. Als je tussenkopjes gebruikt – wat vaak is aan te raden – moet je erop letten dat je verschillende kopjes logisch op elkaar volgen (macroniveau): zijn voor een lezer alle denkstappen te volgen, sla je niets over? Zorg dat je alinea's voldoende op elkaar aansluiten en niet plots heel nieuwe argumenten of denksprongen bevatten; signaalwoorden kunnen daarbij helpen, net als samenvattende of vragende zinnen aan het begin of einde van een alinea (mesoniveau). En zorg tot slot dat je zinnen en zinsdelen een vloeiend geheel vormen (microniveau). Let met name op verwijswaarden als 'die', 'dit', 'het', 'dat': verwijzen die helder en ook juist (qua woordgeslacht) terug naar het woord dat je bedoelt?
- Werk uiteraard zonder spel- en stijlfouten; lees je tekst meerdere keren goed over voordat je de definitieve versie inlevert. Het is vaak aan te raden een kritische lezer te vragen de tekst ook eens helemaal door te nemen.

Bijlage 5. Aanvullende richtlijnen op het gebied van schrijven en annoteren bij taal en communicatie

Het eindwerkstuk bevat de volgende onderdelen:

- Titel
- Inhoudsopgave
- Samenvatting
- Inleiding
  - Aanleiding
  - Theoretisch kader
  - Vraagstelling
- Methode
- Resultaten / Analyse
- Conclusie & Discussie
- Literatuurlijst
- Bijlagen

Hieronder wordt per onderdeel aangegeven wat erin aan de orde kan komen. Welke onderdelen je moet bespreken, hangt mede af van het type onderzoek dat je hebt uitgevoerd. Kijk goed naar artikelen waarin vergelijkbaar onderzoek wordt gerapporteerd en vraag je begeleider of die wijze van rapporteren geschikt is. Daarnaast zijn er individuele voorkeuren voor hoe je een bepaald onderdeel beschrijft; sommigen vinden het prettig om de Conclusie & Discussie-paragraaf met de belangrijkste conclusie te beginnen, anderen geven de voorkeur om daarmee te eindigen. Overleg ook hierover met je begeleider.

5.1 Titel

De titel (of ondertitel) moet informatief zijn. De lezer moet weten wat het onderzoeksthema is en wat daarover wordt bevraagd of is gevonden.

5.2 Inhoudsopgave

5.3 Samenvatting

In maximaal 250 woorden moet je een samenvatting geven van je onderzoek: wat heb je onderzocht? Vanuit welk theoretisch kader heb je dat fenomeen onderzocht? Hoe heb je dat onderzocht? Wat waren de belangrijkste resultaten? Welke conclusie trek je hieruit? Wat zijn de implicaties van dit onderzoek voor theorie en/of praktijk?

Het is een kunst om een heel onderzoek in zo'n beperkt aantal woorden te vatten. Schrijf de samenvatting als laatste. Als je verslag helemaal af is, kun je het beste overzien wat de belangrijkste punten van je onderzoek zijn.

5.4 Inleiding

Een bruikbare driedeling in de inleiding is de volgende: de aanleiding, theoretisch kader en vraagstelling.

5.4.1 Aanleiding

In de aanleiding beantwoord je de *wat*-vraag: wat is het fenomeen dat in dit onderzoek centraal staat? Beschrijf het fenomeen zo concreet mogelijk waarbij een voorbeeld kan helpen om te begrijpen waar het over gaat. Daarnaast kun je aangeven *waarom* het interessant is om dit fenomeen te onderzoeken: welk maatschappelijk en/of wetenschappelijk belang dient dit onderzoek. De aanleiding bestaat vaak uit niet meer dan één of twee alinea's. Je kunt de aanleiding afsluiten met de doelstelling van je onderzoek: welk doel wil je realiseren met dit onderzoek.

5.4.2 Kader

In deze paragraaf plaats je het te onderzoeken fenomeen in een breder theoretisch en empirisch kader op basis van de literatuur die je hebt gelezen. Je gebruikt de literatuur voor verschillende doeleinden:

- Definiëring van relevante concepten
Hoe worden de verschillende concepten in de literatuur gedefinieerd? Als die in verschillende bronnen verschillend gedefinieerd worden, welke definitie kies jij dan en waarop baseer je die keuze?
- De relatie tussen concepten, processen en maatschappelijke fenomenen
Hoe wordt er in de literatuur gedacht over de relaties tussen de verschillende fenomenen? Welke ideeën, modellen of theorieën bestaan er over het fenomeen waarin je geïnteresseerd bent? En in hoeverre is er empirische ondersteuning voor het bestaan van bepaalde relaties tussen concepten?
- Waar zit een leemte in onze kennis?
Aan het eind van deze literatuurbespreking moet duidelijk zijn in welk fenomeen je geïnteresseerd bent en wat daarover al bekend is. Dat maakt ook duidelijk waar een leemte in onze kennis zit. Als je er goed in bent geslaagd om die 'leemte' te creëren, dan kan de lezer eigenlijk al voorspellen wat je onderzoeksvraag of -hypothese is.

Je moet ook *kritisch* zijn bij de bespreking van de literatuur. Als er onlogische stappen in de literatuur worden gezet, of de auteurs maken sterkere claims dan hun resultaten toelaten, dan moet je dat ter discussie stellen. Je kunt ook concurrerende definities aanhalen, de verschillen uitleggen en motiveren waarom je in het kader van jouw onderzoek voor een bepaalde definitie kiest.

Een tweede belangrijke eis aan de bespreking van de literatuur is dat die *samenhangend* is en logisch moet uitmonden in je onderzoeksvra(a)g(en) of -hypothese(s). Elke alinea beschrijft een grondgedachte en werkt die uit. Het is belangrijk dat voor de lezer duidelijk is wat opeenvolgende alinea's met elkaar te maken hebben, waarom het logisch is dat de ene alinea volgt op de andere.

5.4.3 Onderzoeksvraag of -hypothese

In deze korte paragraaf geef je aan welke vraag centraal staat in je onderzoek of welke hypothese je wilt toetsen. Je vat daarvoor in een paar zinnen samen wat de hoofdpunten van je theoretisch kader waren en hoe daaruit logisch gezien je onderzoeksvraag volgt.

Als je in de *Aanleiding* al de wetenschappelijke relevantie (aan welke discussie in de wetenschap gaat jouw onderzoek een bijdrage leveren?) en maatschappelijke relevantie (wat heeft de maatschappij aan de resultaten van je onderzoek?) van je onderzoek hebt besproken, hoeft dat hier niet meer. Is dat nog niet het geval, geef dan hier – kort – de (maatschappelijke en/of wetenschappelijke) relevantie van je onderzoek aan.

Let op: De ervaring leert dat de inleiding (samen met de discussie) een van de moeilijkste stukken is om te schrijven. Het helpt om daar een bouwplan voor te maken waarin je stapsgewijs aangeeft welke onderwerpen je in welke volgorde gaat bespreken. Dat bouwplan kun je maken in de vorm van een powerpointpresentatie: maak een powerpoint waarin je de aanleiding, het theoretisch kader en je onderzoeksvraag plus wetenschappelijk/maatschappelijke relevantie presenteert. Dat helpt je om de informatie in een volgorde te zetten en als je de presentatie geeft, merk je ook waar de bruggetjes niet lekker lopen (en waar je dus nog extra denkwerk hebt te doen).

5.5 Methode

Hierin beschrijf je wat je hebt gedaan om je onderzoeksvraag te beantwoorden. De informatie die je hier geeft, moet specifiek genoeg zijn om de lezer in staat te stellen te bepalen hoe goed je daarbij te werk bent gegaan, zodat hij later kan beoordelen wat je resultaten en conclusies waard zijn. én om een collega-onderzoeker in staat te stellen om het onderzoek te repliceren. Welke informatie je hier rapporteert, is afhankelijk van de gehanteerde onderzoeksmethode. Er zijn een paar algemene thema's die in bijna alle methoden terugkomen. De precieze formulering van de kopjes die je in je verslag beschrijft, kan variëren afhankelijk van de gehanteerde methode: zo zul je bij experimenten de onderzoeksobjecten beschrijven onder het kopje 'Proefpersonen'.

5.5.1 Onderzoeksobjecten

Wat waren de onderzoeksobjecten in je onderzoek? Dat kunnen mensen (informanten, respondenten, proefpersonen) zijn maar ook teksten, gesprekken, tv-programma's of commercials. Beschrijf het aantal onderzoeksobjecten en geef een beschrijving van de kenmerken van de onderzoeksobjecten (bij personen geef je bijvoorbeeld de range en gemiddelde leeftijd, de verdeling over geslacht en opleidingsniveau; bij teksten waar ze gepubliceerd zijn, de gemiddelde lengte, etc.). Van groot belang is ook op welke wijze je die onderzoeksobjecten geselecteerd hebt: dat kan variëren van het trekken van een (representatieve) steekproef, via een heel gerichte selectie tot een gelegenheidssteekproef.

5.5.2 Dataverzamelmethode

Wat voor data heb je op welke wijze verzameld? Heb je mensen geïnterviewd, gesprekken of teksten geanalyseerd, gebruik gemaakt van een vragenlijst of bijvoorbeeld leestijden verzameld? Beschrijf nauwgezet hoe je te werk bent gegaan zodat je de lezer in staat stelt stellen om de kwaliteit van je keuzes te beoordelen. Dat betekent niet dat je

je hele vragenlijst, interview- of analyseschema hoeft te beschrijven; die kan in de bijlage worden opgenomen.

Geef bij een *vragenlijst* bijvoorbeeld aan welke concepten je met behulp van hoeveel en welk type items (bijvoorbeeld 7-punts Likert-schaal) hebt gemeten, of je dat meetinstrument hebt ontleend aan andermans onderzoek en (als er sprake is van een samengestelde schaal) wat de betrouwbaarheid van de resulterende schaal is (Cronbach's alfa).

Beschrijf bij een *interview* hoe je interviewschema er in grote lijnen uitzag, welke thema's in welke volgorde aan de orde kwamen en hoe je je informanten aan het praten hebt gekregen.

Geef voor een (*corpus*)*analytisch onderzoek* aan met welk coderingsschema je hebt gewerkt en op basis van welke criteria je hebt besloten om objecten in de ene of de andere categorie onder te brengen.

Geef bij een *tekstanalytisch* onderzoek of *interactie-analyse* aan op welke aspecten of dimensies van de tekst of interactie (de film, het programma, het gesprek) je voor de nadere analyse gaat inzoomen en geef als bijlage inzicht in de gegevens (bijvoorbeeld sequentie-analyse).

Geef bij een *platformanalyse* inzicht in de dimensies die je gaat onderzoeken en in de gegevens die je daarvoor hebt verzameld (bijlage).

5.5.3 Materiaal (afhankelijk van type onderzoek)

Als je een experiment hebt uitgevoerd, dan heb je een of meer onafhankelijke variabelen gemanipuleerd. Beschrijf de verschillen tussen de verschillende waarden van de onafhankelijke variabele(n). Als je bijvoorbeeld twee tekstversies hebt ontwikkeld, waarop verschilden die tekstversies dan (en wat heb je geprobeerd om gelijk te houden)? Geef twee fragmenten waaruit de lezer kan opmaken wat je precies hebt gemanipuleerd.

5.5.4 Procedure (afhankelijke van type onderzoek)

Bij onderzoek met mensen, is het belangrijk om te beschrijven hoe je hen hebt benaderd, wat je ze hebt verteld over het onderzoek, welke instructie ze hebben gekregen en hoe lang het onderzoek (interview, experimentele sessie) ongeveer duurde. Besteed hierbij – indien relevant – ook aandacht aan de *ethische* aspecten van het onderzoek: hoe werden de proefpersonen geïnformeerd over het doel van het onderzoek? konden ze op elk gewenst moment en zonder opgaaf van redenen stoppen met het onderzoek? Welke uitleg kregen ze na afloop van het onderzoek.

5.5.5 Data-analyse (afhankelijk van type onderzoek)

Hoe ben je te werk gegaan bij de analyse van je data? Afhankelijk van je onderzoeksmethode krijgt dit een andere invulling. Bij kwantitatief onderzoek krijgt deze paragraaf

vaak een meer statistische invulling: welke statistische technieken heb je ingezet om je vraag te beantwoorden? Bij kwalitatief onderzoek, bijvoorbeeld als het gaat om de analyse van interviewprotocollen, beschrijf je de verschillende (soms itererende) stappen die je hebt gezet bij de analyse van die protocollen. Of als het gaat om de analyse van teksten of discoursen, maak je de niveaus van de analyse inzichtelijk en geef je aan waarom je in je analyse op bepaalde elementen of dimensies van de tekst(en) hebt gefocust.

5.6 Resultaten / Analyse

In deze paragraaf rapporteer je de gegevens die je hebt verzameld. De wijze waarop je dat doet, en het kopje dat deze paragraaf krijgt, is afhankelijk van de traditie van waaruit je het onderzoek hebt uitgevoerd.

Als je een meer kwantitatief empirisch-analytisch onderzoek hebt uitgevoerd (survey, experiment), dan krijgt deze paragraaf als titel 'Resultaten'. In deze traditie rapporteer je zo sec mogelijk de resultaten van je onderzoek. Met 'sec' wordt bedoeld dat je in dit deel van het verslag nog geen interpretaties geeft aan de resultaten. Hoe je resultaten rapporteert, hangt opnieuw sterk af van het soort onderzoek dat je hebt uitgevoerd.

Bij kwantitatief onderzoek ligt het voor de hand om aan de hand van tabellen of figuren een samenvatting te geven van de resultaten. Het is dan belangrijk om in de tekst deze tabellen of figuren eerst te introduceren (In Tabel 1 worden de gemiddelden en standaarddeviaties weergegeven voor...). Vervolgens presenteer je de tabel waarbij je ervoor moet zorgen dat de titel van de tabel voldoende informatie geeft over wat er in die tabel staat zodat een lezer die tabel op zichzelf staand moet kunnen 'lezen' en begrijpen. Na de tabel bespreek je vervolgens welke scores (significant) van elkaar verschillen. Daarbij rapporteer je dus ook de resultaten van de statistische toetsing. Hou het aantal tabellen beperkt; maak dus niet voor elke afhankelijke variabele of vraag een aparte tabel, maar probeer deze te combineren een twee of drie tabellen waarbij je inhoudelijk samenhangende variabelen bij elkaar houdt.

Als je een meer kwalitatief en/of meer cultuurwetenschappelijk onderzoek hebt uitgevoerd, dan krijgt deze paragraaf de titel 'Analyse en interpretatie'.

Bij kwalitatief onderzoek behandel je de verschillende thema's die in je interviews of in je analyses van teksten, interacties, discoursen of platformen naar voren zijn gekomen. Vaak zul je daarbij een typologie proberen te construeren: welke typerende, onderscheidende en terugkerende fenomenen kun je onderscheiden? Dit geeft al aan dat in deze paragraaf ook een analyse en/of interpretatie van je bevindingen plaatsvindt die (deels) gestuurd wordt door de onderscheidingen die je in je bespreking van de literatuur hebt geïntroduceerd. Vandaar dat je hier het kopje 'Analyse' hanteert. Illustreer jouw belangrijkste bevindingen of categorieën in je typologie met treffende citaten uit de interviews of geanalyseerde teksten en interacties. Geef daarbij van wie, of uit welke bron dit citaat afkomstig is.

5.7 Conclusie & Discussie

Het heeft de voorkeur om te beginnen met de discussie. In de discussie - die een apart hoofdstuk kan vormen - ga je in op de volgende drie kwesties:

1. Wat voegt jouw onderzoek toe aan de reeds bestaande kennis over het fenomeen dat je hebt onderzocht?
De onderzoeksvraag (of –hypothese) heb je gebaseerd op de bespreking van literatuur. Komen jouw resultaten overeen met wat je op basis van die literatuur zou mogen verwachten of zijn ze daarmee in tegenspraak? In het laatste geval: waar zit die tegenspraak in en hoe zou je die kunnen verklaren? Welke aannames heb je gemaakt die mogelijk kwestieus zijn en nader onderzoek behoeven?

2. Wat zijn de punten in je onderzoek op grond waarvan je niet geheel gerechtvaardigd bent om conclusies te trekken?
Beschrijf je onderzoek kritisch: *Welke conclusies mag je nu wel trekken – en welke niet - gegeven de beperkingen van je methode?* Je moet hier kritisch zijn over je onderzoek, zonder dat de lezer het idee krijgt dat het een volslagen zinloze expeditie is geweest.

3. Wat zijn logische stappen voor vervolgonderzoek?
Je geeft suggesties voor vervolgonderzoek. Dat hoeven er maar twee of drie te zijn. Logische aanknopingspunten voor die suggesties volgen uit:
  - (a) mogelijke verklaringen waarom je niet hebt gevonden voor wat je – op basis van de literatuur – verwacht had te vinden. Als je daar een of twee verklaringen voor geeft, is een logische volgende stap om te onderzoeken of die verklaring klopt. Geef in grote lijnen aan hoe het onderzoek gericht op die verklaring eruit zou kunnen zien;
  - (b) tekortkomingen van je onderzoeksopzet. Van daaruit volgen als vanzelf suggesties over hoe jij, of een volgende onderzoeker, dit beter aan zou kunnen pakken. Schets opnieuw in grote lijnen hoe dat vervolgonderzoek eruit zou zien.

Het is vaak handig om deze suggesties voor vervolgonderzoek meteen te bespreken in relatie tot het punt in je discussie waar het uit voortvloeit (dus: mogelijke verklaring voor resultaat -> zo zou vervolgonderzoek eruit kunnen zien; pijnpunt in onderzoek -> zo zou vervolgonderzoek dat beter kunnen doen).

Eindig met een slotalinea waarin staat wat ondanks de tekortkomingen, alsnog overeind blijft en wat dus de belangrijkste *take-home message* is van je onderzoek.

In de conclusie bespreek je wat volgens jou het antwoord op je vraag of vragen is gezien de resultaten die je hebt gepresenteerd. Die conclusie zal in veel gevallen niet meer dan één alinea omvatten.

5.8 Literatuurlijst

Neem hier alle bronnen op waarin je in je verslag aan refereert – maar geen bronnen waaraan je niet refereert. We hanteren daarbij de APA-conventies. Een goed overzicht van de conventies vind je op de volgende site:

<https://www.library.cornell.edu/research/citation/apa>.

5.9 Bijlagen

Hier kun je je materialen, de complete vragenlijst en dergelijke opnemen.